

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Ontwikkeling bouwlocatie Rijswijk-Zuid

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

24 februari 2011 / rapportnummer 2373-71

1. Oordeel over het MER

De gemeente Rijswijk heeft het voornemen om de grootschalige bouwlocatie Rijswijk-Zuid te ontwikkelen. Voorzien worden maximaal 4.250 woningen, 15 ha (netto) bedrijvigheid en 5 ha (netto) voorzieningen. In het plangebied worden achtereenvolgens drie deelgebieden ontwikkeld: Sion, 't Haantje en TNO/Pasgeld. Hiervoor moeten bestemmingsplannen worden opgesteld. Dit is als eerste voor deelgebieden Sion en 't Haantje gedaan.¹ Ten behoeve van het projectbesluit 'voorbelasten 1^e fase Sion' en het bestemmingsplan Sion - 't Haantje is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Het bestemmingsplan van deelgebied TNO/Pasgeld volgt in een later stadium. Vanwege de samenhang van de drie deelgebieden zijn de milieueffecten van de ontwikkeling van het gehele plangebied Rijswijk-Zuid in het MER beschreven. De volledige realisatie van deze woningbouwlocatie is gepland in 2030. De gemeenteraad van Rijswijk is het bevoegd gezag voor de besluitvorming over het bestemmingsplan. Het college van burgemeester en wethouders is de initiatiefnemer.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')² is van oordeel dat de essentiële informatie om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming over het projectbesluit 'voorbelasten 1^e fase Sion' en het voorontwerpbestemmingsplan Sion- 't Haantje **grotendeels in het MER aanwezig is**. Om de gevolgen voor externe veiligheid inzichtelijk te maken zijn o.a. kwantitatieve risicoanalyses (QRA) van risicobronnen nodig. Op dit moment is voor DSM-gist een definitieve QRA niet beschikbaar. Daarom gebruikt het MER een veiligheidsrapportage opgesteld door de provincie. Op basis daarvan lijkt externe veiligheid geen knelpunt te vormen voor het voornemen. Dit dient, zoals ook in het MER en voorontwerpbestemmingsplan staat, voor besluitvorming over het ontwerpbestemmingsplan geverifieerd te worden met definitieve gegevens.

De Commissie wijst erop dat zij deze definitieve QRA, en mogelijke zienswijzen daarop, niet bij haar toetsing heeft kunnen betrekken. Zij adviseert de QRA zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

De Commissie merkt ook op dat vanwege de lange realisatietermijn en de daarmee samenhangende onzekerheden, voor de uit te werken bestemmingen en voor het nog op te stellen bestemmingsplan TNO/Pasgeld nadere informatie dan wel een actualisatie van het MER nodig kan zijn.³ Het gaat hier bijvoorbeeld om (niet voorziene) autonome ontwikkelingen en actualisatie van berekeningen (o.a. voor de luchtkwaliteit na 2020).

¹ De startnotitie en vastgestelde richtlijnen gaan uit van aparte bestemmingsplannen voor deelgebieden Sion en 't Haantje. Er is echter gekozen om voor deze twee deelgebieden één bestemmingsplan op te stellen (zie ook pagina 23 van het MER). Voor deelgebied Sion bevat het bestemmingsplan concrete eindbestemmingen, voor het overige gedeelte gaat het om uit te werken bestemmingen.

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'. Een overzicht van de zienswijzen staat in bijlage 2.

³ Zienswijze 5 vraagt om het opnemen van actuele geluid- en geurcontouren bij uitwerking van de plannen voor TNO/Pasgeld.

Het MER geeft een goed beeld van de huidige situatie en het voornemen. Het MER laat ook zien dat realisatie van het voornemen zal leiden tot een verbetering van de bodemkwaliteit en een robuuster watersysteem. Uit het MER blijkt ook dat omliggende bedrijvigheid en infrastructuur (zoals DSM, A4, A13 en spoorlijn) bepalend zijn voor de milieubelasting van het plangebied. De keuze voor het gebied als woningbouwlocatie is al eerder gemaakt en dus geen onderdeel meer van deze m.e.r.-procedure. Daarom onderzoekt het MER binnen de gegeven milieubelasting en uitgaand van bestaande infrastructuur, de mogelijkheden voor de inrichting van de locatie. Door deze focus is een aantal andere aspecten onderbelicht gebleven. Zo is er weinig aandacht voor de gevolgen op de bestaande woningen (met name geluid) en de samenhang tussen het plangebied en de omgeving. Ook vindt er geen optimalisatie van het woningbouwprogramma in de onderzochte varianten plaats. De Commissie constateert dat hierdoor varianten wat betreft leefkwaliteit nauwelijks onderscheidend zijn. Omdat o.a. streefwaarden voor geluid en geur niet worden gehaald en de bereikbaarheid via het hoofdwegennet matig is acht zij de beoordeling 'optimaal' en 'uitstekend' voor leefkwaliteit in het gebied te optimistisch.

2. Toelichting op het oordeel en aanbevelingen

2.1 Veiligheid

Uit het MER blijkt dat het plangebied binnen het invloedsgebied van onderstaande bronnen valt:

- hoge druk aardgasleidingen;
- vervoersassen voor gevaarlijk transport (A4, en de prinses Beatrixlaan);
- risicovolle inrichtingen, waaronder TNO en DSM-gist.

Het MER geeft per relevante bron, met uitzondering van DSM, inzicht in de gevolgen van het voornemen op de veiligheid van mensen. Hierbij gaat het om:

- het plaatsgebonden risico (PR) dan wel de veiligheidszones zoals genoemd in de Van Houwelingen nota;⁴
- gevolgen voor het groepsrisico (GR) door een toename van het aantal bewoners.

Uit het MER blijkt dat voor deze bronnen wordt voldaan aan het vigerend beleid en de normen voor externe veiligheid.

⁴ Externe veiligheidseisen voor munitieopslagen zijn vastgelegd in de nota Van Houwelingen (1988). De risicoanalyse van TNO maakt gebruik van deze nota.

DSM-gist

DSM-gist beschikt op dit moment niet over een kwantitatieve risicoanalyse (QRA).⁵ Daarom maakt het MER gebruik van een veiligheidsrapportage opgesteld door de provincie.⁶ Op basis van deze informatie constateert het MER dat:

- de PR-contour van 10^{-6} per jaar aan de zuidkant van Rijswijk-Zuid enkele meters over het plangebied valt. Binnen deze contour staan geen kwetsbare objecten (alleen beperkt kwetsbare objecten). Hiermee is aan de norm voor het plaatsgebonden risico voldaan;
- het groepsrisico (GR) van DSM-gist relatief hoog zal zijn en door de geprojecteerde ontwikkelingen verder toeneemt;
- de oriënterende waarde van het GR niet zal worden overschreden.

Het ontbreken van een QRA voor DSM-gist is ook als leemte in kennis/informatie in het MER opgenomen. Volgens het MER en het voorontwerpbestemmingsplan wordt voor definitieve besluitvorming een definitieve QRA voor DSM-gist opgesteld. De Commissie wijst erop dat bij besluitvorming over het ontwerpbestemmingsplan een kwantitatieve risicoanalyse voor DSM aanwezig dient te zijn.

De Commissie adviseert voor besluitvorming over het ontwerpbestemmingsplan:

- na te gaan of een QRA voor DSM-gist beschikbaar is;
- te verifiëren of het voornemen voldoet aan de normen voor externe veiligheid;
- een volledige verantwoording voor het groepsrisico op te nemen, waarbij ook voldoende aandacht wordt besteed aan mogelijke maatregelen in de ruimtelijke inrichting.⁵

2.2 Kwaliteit van de leefomgeving

Uit het MER blijkt dat de leefomgeving in het plangebied vooral beïnvloed wordt door activiteiten rondom het plangebied. Met name geluid, geur, veiligheid en luchtverontreiniging spelen op deze locatie een rol. Het MER maakt per aspect de hinder/belasting goed inzichtelijk.

Bij de vergelijking en beoordeling van de varianten zijn de niet-onderscheidende milieueffecten buiten beschouwing gelaten. De Commissie acht deze werkwijze geschikt voor de vergelijking van de varianten. Maar zij is ook van mening dat dit heeft geleid tot een te positieve beoordeling van de leefkwaliteit. Zoals het MER laat zien, is in het hele plangebied sprake van een gecombineerde belasting door geluid en geur en verhoogde risico's. Deze aspecten blijven (per aspect) weliswaar onder de maximale grenswaarden, maar zijn (soms ver) boven streefwaarden. Daarom acht de Commissie de beoordeling 'optimaal' en 'goed' voor leefkwaliteit te optimistisch.

De geplande woningen zijn als vlakken op de plankaart weergegeven. De Commissie constateert dat dit passend is voor de huidige fase van planvorming. Voor de (toekomstige) bewoners van het gebied zijn ook de (gecombineerde) hinder en eventuele gezondheidseffecten door milieuaspecten van belang. Het gaat hier om luchtkwaliteit, geur, geluid en externe veiligheid. De Commissie sluit niet uit dat het leefklimaat ter plekke van individuele woningen

⁵ In zinswijze 4 gaat DSM-gist in op externe veiligheid.

⁶ Deze rapportage is geen onderdeel van het MER en is niet door de Commissie getoetst.

geoptimaliseerd kan worden met specifieke inrichtingsmogelijkheden. Bijvoorbeeld door de situering en dichtheid van de woningen zo te kiezen dat de gezondheidseffecten van de milieubelasting en de risico's worden geminimaliseerd en de positieve effecten van de leefomgeving (beschikbaar en toegankelijk openbaar groen, water en veilige aantrekkelijke loop- en fietsroutes) gemaximaliseerd.

De Commissie geeft in overweging om bij verdere concretisering van de geplande woningbouw, conform de vastgestelde richtlijnen, na te gaan of en op welke wijze het lokale leefklimaat geoptimaliseerd kan worden.⁷ De informatie in het MER geeft hiervoor een goede basis.

2.3 Onzekerheden

Bij de ontwikkeling van de varianten is uitgegaan van autonome ontwikkelingen en bestuurlijke intenties. De Commissie constateert dat het om ontwikkelingen gaat die grote invloed hebben op het voornemen. Zoals de verhuizing van TNO uit het plangebied (deelgebied TNO/Pasgeld) en de overkluizing van het spoor. Prorail, DSM en BPRC gaan in hun zienswijzen in op mogelijke toekomstige ontwikkelingen en de aannames die in het MER en het voorontwerpbestemmingsplan zijn gedaan (zie verder zienswijzen 1, 4 en 5).

TNO

Het MER constateert dat rond TNO diverse veiligheidscontouren liggen waarbinnen nieuwe woningbouw verboden is.⁸ Gezien deze bouwrestrictie, de lange realisatietermijn van het voornemen en omdat eind 2010 bekend is geworden dat de beoogde nieuwe locatie voor de vestiging TNO niet doorgaat⁹ geeft de Commissie in overweging om na te gaan wat de gevolgen voor het voornemen zijn als TNO niet of later dan beoogd uit het plangebied vertrekt.¹⁰

Overkluizing spoor

Het MER stelt (op pagina 78) dat het beoogde woongebied in Rijswijk-Zuid belast wordt door geluid van o.a. de A4, de Prinses Beatrixlaan en de spoorlijn. Uit het MER blijkt dat ook dat de (gedeeltelijke) overkluizing van het spoor voor een verbetering van de geluidssituatie langs het spoor zorgt. Deze overkluizing is ook in de ontwerpplannen opgenomen.

Gezien de financiële aspecten van een dergelijke maatregel geeft de Commissie in overweging om na te gaan welke (alternatieve) maatregelen mogelijk zijn, en wat het effect daarvan is, voor het geval dat de beoogde overkluizing van het spoor niet doorgaat.¹¹

⁷ Zie ook Ontwikkeling van Bouwlocatie Rijswijk-Zuid, richtlijnen voor het milieueffectrapport (definitief), 15 juni 2010.

⁸ Externe veiligheid voor munitieopslag is vastgelegd in de nota Van Houwelingen (1988).

⁹ De Commissie is in november 2010 geïnformeerd dat TNO heeft besloten om de verplaatsing van haar vestigingen Defensie en Veiligheid in Ypenburg en Rijswijk naar de gemeente Cromstrijen niet door te laten gaan.

¹⁰ BPRC is gevestigd op het terrein van TNO. In haar zienswijze wijst BPRC erop dat BPRC een zelfstandige stichting is en niet voornemens is de locatie aan de Lange Keiweg te verlaten.

¹¹ In Zienswijze 1 vraagt Prorail ook aandacht voor de overkluizing van het spoor.

2.4 Verkeer

Uit het MER blijkt dat, ook zonder realisatie van het voornemen, de congestie op het hoofdwegennet (A4 en A13) en de toevoerwegen, steeds ernstiger vormen aanneemt. De I/C verhoudingen op de A4, de A13 en op een deel van de Prinses Beatrixlaan liggen ruim boven de 1.¹² Dit kan in de ochtend- en avondspits leiden tot zeer beperkte bereikbaarheid van het gebied en is daarmee van invloed op de beleving van de leefbaarheid voor zowel de toekomstige als de huidige bewoners. De commissie vraagt extra aandacht voor dit probleem, wetende dat het grotendeels buiten de mogelijkheden van de initiatiefnemer ligt.

Spoorovergang 't Haantje

De verkeersdruk bij spoorwegovergang 't Haantje neemt bij realisatie van het voornemen toe. Het betreft een gelijkvloerse overgang waar sprake is van een sterke toename van het verkeer.¹³ Ook verkeersveiligheid is mogelijk een aandachtspunt. Door de toename van verkeer verslechtert de geluidssituatie voor de bestaande woningen nabij de overgang. Mogelijk is er sprake van een geluidbelasting boven de grenswaarden zoals gesteld in de Wet geluidhinder. Op termijn (2030) voorziet het MER een ongelijkvloerse kruising bij deze spoorwegovergang.¹⁴ De ongelijkvloerse kruising leidt tot een verbetering van de geluid- en verkeersveiligheidssituatie.

De Commissie adviseert –vooruitlopend op de ongelijkvloerse kruising– nabij spoorwegovergang 't Haantje geluidreducerende maatregelen en maatregelen ten behoeve van de verkeersveiligheid te onderzoeken.

2.5 Duurzaamheid

Uit de startnotitie en het MER spreekt een hoog ambitieniveau voor duurzaamheid. Maar het MER geeft hieraan slechts beperkte invulling.¹⁵ Meer en minder relevante mogelijkheden worden genoemd zonder dat duidelijk is of daar in de toekomst daadwerkelijk invulling aan zal worden gegeven (stedenbaan station, passief bouwen, geen aanleg gasnet, e.d.). Omdat de aanleg van Rijswijk –Zuid zich over een langere periode uitstrekt en nog verschillende ruim-

¹² De I/C verhouding geeft de verhouding tussen de intensiteit en capaciteit van een wegvak, de I/C waarde geeft aan of en in welke mate er sprake is van congestie (filevorming). I/C verhouding van:

- 0,8 (of minder): geen problemen;
- 0,8–0,9: enige congestie;
- 0,9– 1: congestie;
- Hoger dan 1: structurele congestie.

¹³ Van 1000 motorvoertuigen (mve) in 2009, naar 3300 (2020 autonome ontwikkeling) en 9400 (2020 na realisatie Rijswijk–Zuid), met een groot aandeel langzaam verkeer.

¹⁴ Volgens zienswijze 1 (Prorail) gaat het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) uit van een spoorverbreding en verdwijnen van de gelijkvloerse kruising uiterlijk 2020.

¹⁵ Het masterplan en voorontwerpbestemmingsplan geven wel een nadere invulling.

telijke besluiten nodig zijn (uitwerkingsplannen, bestemmingsplannen), biedt het planproces nog diverse momenten om duurzaamheidsambities verder in te vullen.

De Commissie adviseert ten behoeve van de vervolgbesluitvorming het evaluatieprogramma concreet uit te werken. Met specifiek aandacht voor ontwikkelingen aangaande leefbaarheid, bereikbaarheid én duurzaamheid. Het DPL (Duurzaamheidsprofiel op Locatie) kan daarbij een hulpmiddel zijn.

2.6 Vergelijking alternatieven

Bij de vergelijking van de alternatieven lijkt geen onderscheid te zijn gemaakt tussen de beoordeling van de milieueffecten en het toetsen op doelbereik (voldoet het plan aan de eigen doelen). Dit is vooral het geval bij het thema 'duurzaamheid en ruimtegebruik'. De criteria voor het aspect ruimte zijn wonen, voorzieningen, werken, recreatie en landbouw. Voor het aspect duurzaamheid zijn o.a. het voorzieningenniveau en de beschikbaarheid van woningen als criteria gebruikt. Dit zijn naar het oordeel van de Commissie criteria voor het toetsen op doelbereik en geen milieueffecten van het voornemen. Het in één tabel vatten van effecten en doelstellingen kan een te positief beeld geven van de beoordeling van de gevolgen voor het milieu.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders Rijswijk

Bevoegd gezag: gemeenteraad Rijswijk

Besluit: vaststellen van het bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: C11.1

Activiteit: ontwikkelen van een woningbouwlocatie

Bijzonderheden: in het gehele plangebied zijn in totaal circa 4250 woningen (130 ha bruto) en 20 hectare (bruto) bedrijventerrein voorzien. In het plangebied worden achtereenvolgens drie deelgebieden ontwikkeld: Sion, 't Haantje en TNO/Pasgeld. Ten behoeve van het projectbesluit 'voorbelasten 1^e fase Sion' en het bestemmingsplan Sion - 't Haantje is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Vanwege de samenhang van de drie deelgebieden zijn de milieueffecten van de ontwikkeling van het gehele plangebied Rijswijk-Zuid in het MER beschreven, maar het bestemmingsplan voor deelgebied TNO/Pasgeld volgt in een later stadium.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 14 januari 2010

ter inzage legging informatie over het voornemen: 15 januari 2010 tot en met 25 februari 2010

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 18 januari 2010

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 17 maart 2010

richtlijnen vastgesteld: 15 juni 2010

kennisgeving MER: 23 december 2010

ter inzage legging MER: 24 december 2010 tot en met 3 februari 2011

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 23 december 2010

toetsingsadvies uitgebracht: 24 februari 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dr.ir. G. Blom (voorzitter)

ir. T.B.J. Bremer

ir. T. Fast

dr.ir. J. Hoeks

drs. F.H. van der Wind (werkgroepsecretaris)

drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Milieueffectrapport Gebiedsontwikkeling Rijswijk-Zuid, Oranjewoud Nederland, Oosterhout en KuiperCompagnons b.v, Rotterdam, 14 december 2010;
- Voorontwerpbestemmingsplan Sion - 't Haantje, KuiperCompagnons b.v., Rotterdam, 14 december 2010;
- Ruimtelijke Onderbouwing "Voorbelasten 1^e fase Sion" Projectbesluit, KuiperCompagnons b.v., Rotterdam, Ontwerp, 14 december 2010.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 4 februari 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. ProRail, Rotterdam
2. Veiligheidsregio Haaglanden, Den Haag
3. Westmaas Makelaardij namens de Vereniging tot Exploitatie van het Recreatiepark "De Schoffel", Rijswijk
4. Stibbe advocaten en Notarissen namens DSM
5. Stichting Biomedical Primate Research Centre, Rijswijk

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Ontwikkeling bouwlocatie Rijswijk-Zuid

De gemeente Rijswijk heeft het voornemen om de grootschalige woningbouwlocatie Rijswijk-Zuid te ontwikkelen. In het plangebied worden achtereenvolgens drie deelgebieden ontwikkeld: Sion, 't Haantje en TNO/Pasgeld. Ten behoeve van het projectbesluit 'voorbelasten 1^e fase Sion' en het (voorontwerp)bestemmingsplan Sion - 't Haantje is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Het bestemmingsplan voor deelgebied TNO/Pasgeld volgt in een later stadium. Vanwege de samenhang van de drie deelgebieden zijn de milieueffecten van de gehele ontwikkeling Rijswijk-Zuid in het MER beschreven.

ISBN: 978-90-421-3223-8

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

